

Skogur

ISLANDSKY LES – PRO ISLANDĀNY SLOVO POSVÁTNE AŽ MAGICKÉ

Island –
Krajina ve
vnitrozemí

*Lupina
nutkajská*

Co má člověk na Islandu

dělat, když se ztratí v lese? Postavit se. Tento pro Islandāny poněkud omšelý vtíp dokonale popisuje situaci, do které se tato země díky člověku dostala za posledních několik staletí. Island navzdory svému zavádějícímu jménu (Iceland – ledová země) bývala země s plochou lesa, jakou má dnes přibližně Česká republika, tj. 20 – 40% (Lesy ČR uvádějí lesnatost naší republiky 34%). Les tvořil především tzv. březový křivoles s příměsí vrb a jeřábů a až 60% bylinnou vegetací. Dnes tvoří les přibližně 2% z celkové rozlohy země. O odlesnění se přičinili především zemědělci, kteří potřebovali nejen obdělávatelnou půdu a pastviny, ale i materiál pro stavbu svých obydlí, a kteří nemohli tušit, že žďáření a kácení na tomto malém ostrově sopečného původu bude mít na ekosystém zcela jiné dopady než na půdu, kterou obhospodařovali na kontinentě.

V naší krajině jsou často za hodnotnější považovány pastviny a louky mající svůj původ právě v období neolitických zemědělců (např. CHKO Pálava), kteří primitivním obděláváním půdy a později pastvou dobytka v přilehlém okolí svého osídlení nápor lesa nejdříve zastavili a později ho donutili k ústupu. Pokud poté následovala půdní eroze, půda se neztratila a mohla naopak přispět k vytvoření např. říčních niv. Naprosto jiná geologická situace je ovšem na Islandu. Drsné klima spolu s půdní a větrnou erozí, výbuchy sopek s následným plošným pokrytím velkých území lávou a popelem, postupujícími či tajícími ledovci a zemětřeseními způsobily bez nadsázky ekologickou katastrofu.

Zbytky ostrůvkovitého lesa s bylinnou vegetací jí nemohly zabránit. Pokud jste na Islandu byli, jistě jste viděli hlavní obživu tamních farmářů – stáda ovcí. Obnažená půda s dosud odolávající bylinnou vegetací však již často neodolá intenzivní pastvě a pomalu eroduje. Podle odhadů je dnes asi polovina území ve výškách do 400 m n. m. bez vegetace – jsou zde polopouště a pouště, a prašné bouře nejsou ničím výjimečným.

Muž, který sázel stromy – možná jste četli tuto novelu od Jeana Giona, jejíž hlavní hrdina žije ve francouzských Alpách, kraji bez lesů, vody, lidí. Začne chodit krajinou a sází stromy, po několika desetiletích se tam díky němu vrátí vláha,

zvířata a lidi. Bez stromů není život. Jean Gion se možná inspiroval právě na Islandu, kde parlament zasedal kvůli potřebě znovuzalesnění země poprvé již v roce 1899. Že je to cesta těžká, se můžeme přesvědčit dnes na vlastní oči. Ale Islandané se nevzdávají, farmáři neúnavně sázejí stromy a keře kolem svých farem,

LITERATURA:

V. Kupčák, J. Kolejka – *Návrat lesů na Island* (in *Lesnická práce*, 12/2008)

stavějí stěny z kamene proti půdní erozi, volná pastva je již v horách omezena, v národních parcích je zakázána úplně. Společnost pro záchranu půdy, která vznikla již v roce 1907, se snaží o rekultivaci poškozených oblastí a ochranu existující přirozené vegetace. Rostlinám, které by byly „bojovníky v první linii“ při přirozené obnově ekosystémů (tzv. R – strategové) a které se objevují na volných plochách jako první, je zde třeba na zerodovaných či jinak poškozených půdách pomoci. Jednou z cest, kterou

Soutěska kolem řeky Skoga

Islandané zkusili, bylo i rozsévání semen lupiny nutkajské (*Lupinus nootkatensis*) a ječmenice písečné (*Elymus arenarius*) z letadel. Porosty této traviny, kterých se zde vysévá okolo 1 tis. hektarů ročně, zaujímají dnes asi 2 % celkové rozlohy ostrova. Zdejší květena má jinak subarktický charakter, převládají trávy, mechy a lišejníky, kvetoucích rostlin je 470 druhů. Rozsah zalesňování se pohybuje mezi 1500–2000 ha ročně, se spotřebou okolo 5 mil. sazenic. Zalesňování většinou financuje stát, aktivní je ale i řada nevládních neziskových organizací, pořádají se zde i mezinárodní workcampy.

Typický islandský les složený převážně z břízy svalcové a zakrslé (Betula tortuosa, Betula nana), jeřábu obecného (Sorbus aucuparia) a vrby jívy (Salix caprea)

Island má bezesporu nádhernou přírodu, mohutné ledovce, aktivní sopky, horké gejzíry, překrásné vodopády a další katalogová lákadla. Pokud jste se tam rozhodli jet a chtěli byste poznat tuto panenskou přírodu, na kterou nás často lákají cestovní kanceláře, měli byste také vědět, že krajina tu svou nehostinností a terénem natolik připomíná měsíční poušť, že tu Američané v šedesátých letech testovali svoje lunární vozítko před cestou na Měsíc.